

"מסורת ומודרנה בקהילות יהודיות בין שתי מלחמות העולם"

מטלת חקר קהילות

עולם ישן – 30%

מטלה זו מאפשרת לתלמיד לכתוב עבודת-חקר על הקהילה ממנה באה משפחתו או על כל קהילה אחרת המעניינת אותו.

מורה שיבחר במטלה זו, ינחה את תלמידיו לבחור באחד משלושת המסלולים הבאים:

חלופה 1: השוואה בין שתי קהילות (אחת ממזרח ואחת ממערב) על סמך מקורות ראשוניים, כמו תעודות ופנקסי קהילות ומקורות משניים.

חלופה 2: יומן קריאה – קריאת ספר שבו משתקפים חיי הקהילה אותה בחר התלמיד לחקור בתקופה שבין שתי מלחמות העולם.

חלופה 3: ניתוח סרט או אוסף תמונות בהם משתקפים חיי הקהילה אותה בחר התלמיד לחקור בתקופה שבין שתי מלחמות העולם.

הערות כלליות:

- על העבודה לשקף את החיים היהודיים ואת הדילמות של מסורת-מודרנה שעמן הקהילה התמודדה.
- את העבודה יש להגיש כעבודת חקר.
- מומלץ כי המטלה תיעשה בזוגות (אפשר גם בעבודה יחידנית, אך לא יותר מ-2 תלמידים בקבוצה).
- התלמידים יגישו מטלה זו מודפסת/מתוקשבת.

להלן פירוט מסלולי חקר הקהילות:

חלופה 1: השוואה בין קהילות-

על התלמיד לבצע תהליך השוואה בין 2 קהילות, לפי בחירתו, על בסיס ארבעה תבחינים לפחות. מטרת ההשוואה במטלה זו היא לתת לתלמיד מבט-על אודות התמודדות היהודים עם קיומם בתפוצות השונות בעידן המודרני. התלמידים חוקרים את הדומה והשונה בין שתי הקהילות, ונדרשים להציג את מסקנות ההשוואה.

על התלמיד לנסח שאלת חקר המביאה לידי ביטוי את מיומנות ההשוואה. יש לעשות שימוש בשני מקורות מידע לפחות: מקור ראשוני אחד ומקור מידע משני אחד.

מבנה העבודה:

1. עמוד פתיחה הכולל את: נושא העבודה, פרטי התלמיד, פרטי המורה המנחה, שם בית הספר ותאריך.
2. רקע קצר- (בן 2 עמודים לכל היותר) על התקופה ועל האזור של הקהילות שנבחרו (ניתן להיעזר במרשתת).
3. הצגת הקהילות –
על התלמידים לכתוב סקירה (בת 1-2 עמודים) על כל קהילה. על התלמידים לערוך טבלה משווה בין שתי הקהילות שנבחרו על פי ארבעה תבחינים מתוך התבחינים הבאים:
מעמד היהודים מבחינה משפטית, מעמד היהודים מבחינה כלכלית, המבנה הקהילתי, סמכויות ההנהגה, חינוך והשכלה, הצטרפות לארגונים יהודיים ולזרמים ותנועות יהודיות, מידת ואופן חדירת התנועה הציונית, מעמד האישה, התערותם בסביבה ועוד.

בכל אחד מהתבחינים הללו יש להתייחס לתגובות הקהילה היהודית למודרנה. על התלמידים לכתוב דברי סיכום הכוללים את המסקנות הנלמדות מההשוואה בין שתי הקהילות. על התלמידים לכתוב רפלקציה שתשקף את תהליך הלמידה על כל שלביו. יש לצרף רשימה ביבליוגרפית הכתובה על פי כללי הכתיבה האקדמית.

חלופה 2: יומן קריאה על ספר

יומן קריאה – קריאת ספר שבו משתקפים חיי הקהילה אותה בחר התלמיד לחקור בתקופה שבין שתי מלחמות העולם.

אחד ממקורות המידע החשובים בלמידה על קהילות הם הספרים. ניתן לגוון בסוגות ספרותיות שונות: יומנים, סיפורת המתארת אירוע בודד בקהילה הנבחרת, קובץ שירים, פסיקות הלכתיות ועוד.

מבנה העבודה:

1. עמוד פתיחה הכולל את נושא העבודה, פרטי התלמיד, פרטי המורה המנחה, שם בית הספר ותאריך.
2. זיהוי נושא הספר ותיאור התוכן שלו בקצרה:
 - א. שם הספר ושם המחבר
 - ב. שנת חיבור היצירה
 - ג. זהות המחבר
 - ד. הגדרה (קצרה) לאפיון הספר - האם זהו - יומן קהילה / ספר שירה / סיפור ריאליסטי / אוסף תעודות / אוסף סיפורים וכד'.
 - ה. הרקע הכללי של היצירה - זמן ומקום מן הבחינה ההיסטורית (ניתן להיעזר במרשתת).
 - ו. סיכום הספר - הווי החיים בקהילה העולה מתוך התיאורים והמסמכים, הצגת הדמויות המרכזיות והאירועים המרכזיים בקהילה באמצעות מספר משפטי תיאור על כל אחד מהם.
 - ז. ציטוט 2-3 משפטים מעניינים מן הספר או קטע שריגש /עניין במיוחד, או משפט הנראה כנקודת מפנה בספר. יש להסביר בחירה זו תוך הבעת עמדה מנומקת.
 - ח. דברי סיכום הכוללים את הלבטים של מודרנה/מסורת, ההכרעות שקיבלו הדמויות המרכזיות והסיבות להן.
3. התלמידים יציגו מקור מידע ראשוני נוסף על הקהילה הנחקרת. התלמידים יציגו את הדברים הנלמדים ממקור מידע זה בקשר לחיי הקהילה בין שתי מלחמות העולם.
4. על התלמידים לכתוב רפלקציה שתשקף את תהליך הלמידה על כל שלביו.
5. יש לצרף רשימה ביבליוגרפית הכתובה על פי כללי הכתיבה האקדמית.

חלופה 3: ניתוח סרט/ אוסף תמונות

ניתוח סרט או אוסף תמונות בהם משתקפים חיי הקהילה אותה בחר התלמיד לחקור בתקופה שבין שתי מלחמות העולם.

ניתוח סרט או אוסף תמונות על הקהילה הנבחרת מפגיש את התלמידים עם מקורות חזותיים המקפלים בתוכם מידע היסטורי רב. בעידן החשיפה למידע חזותי, חשוב ללמד את התלמידים לעשות שימוש במדיה זו להפקת ידע היסטורי ודיון בו.

מבנה העבודה :

-פתיחה הכוללת את נושא העבודה, פרטי התלמיד, פרטי המורה המנחה, שם בית הספר ותאריך.
-זיהוי נושא היצירה ותיאור התוכן שלה בקצרה :

שם הסרט/ האוסף

שנת חיבור היצירה

שנת חיבור היצירה

-זהות המחבר

-הרקע הכללי של היצירה - זמן ומקום מן הבחינה ההיסטורית (ניתן להיעזר במרשתת).

-הגדרה (קצרה) לאפיון הסרט/ האוסף - האם זהו סרט הרפתקה / סרט ריאליסטי / אוסף תצלומים/ ציורים /פרסומות ומודעות וכד'

-סיכום המקור החזותי - הווי החיים בקהילה העולה מתוך הסרט/תמונות, דמויות ואירועים באמצעות 2-3 משפטי תיאור על כל אחד מהם.

-ציטוט 2-3 משפטים מעניינים מן הסרט, או קטע שריגש /עניין במיוחד, או משפט הנראה כנקודת מפנה בסרט/ הצגת תמונה משמעותית מהאוסף והרלוונטיות שלה ללומד

-דברי סיכום הכוללים את הלבטים של מודרנה/מסורת העולים מן הסרט/אוסף התמונות.

-התלמידים יציגו מקור מידע ראשוני נוסף על הקהילה הנחקרת. התלמידים יציגו את הדברים הנלמדים ממקור מידע זה בקשר לחיי הקהילה בין שתי מלחמות העולם.

- על התלמידים לכתוב רפלקציה שתשקף את תהליך הלמידה על כל שלביו.

- יש לצרף רשימה ביבליוגרפית הכתובה על פי כללי הכתיבה האקדמית.

מחזון מומלץ לכל החלופות:

1. 40% - תוכן העבודה (הכנת הסקירות / ניתוח סרט / אוסף תמונות או יומן קריאה) -מיזוג

מידע , ניתוח ועיבוד הידע, הוספת מקור מידע ראשוני.

2. 25% - הסקת מסקנות מן ההשוואה / הספר / הסרט / התמונות.

3. 10% - כללי כתיבה מדעית והגשה אסתטית (מבנה : ראשי פרקים, תוכן עניינים, הערות שוליים, כתיבה ביבליוגרפית תקינה)

4. 10% - תהליך הכתיבה (עמידה בלוח זמנים, קשר עם המורה, גילוי יוזמה ועצמאות, עבודת צוות)

5. 15% - רפלקציה

רפלקציה:

- במה הוסיפו ההשוואה/הספר/הסרט/אוסף התמונות/הריאיון לידע ההיסטורי שלהם בנושא?
- האם היה מקור כלשהו שריגש אותם?
- אלו מבין הדברים שקראו "מדבר" אליהם באופן מיוחד? מה היה משמעותי בעיניהם?
- מה הפתיע/הרגיז אותם במה שקראו. מדוע?
- האם התחדשו דברים בעקבות הריאיון עם בן/בת הקהילה?
- אלו שאלות נותרו פתוחות?
- במה המקורות שנבחרו רלוונטיים לחייהם/לחברה הישראלית?
- מה הם לוקחים לחייהם מתוך מה שלמדו?
- איזה שינוי היו רוצים שיתחולל בהם/ בחייהם בעקבות הלימוד?

מהי המטלה?

מנטלה זו מאפשרת לתלמיד לכתוב עבודת-חקר על הקהילה ממנה באה משפחתו או על כל קהילה אחרת המעניינת אותו.

שלושת מסלולי החקר

המורה שבחר במסללה זו, ינחה את תלמידיו לבחור באחד משלושת המסלולים הבאים:

חלופה 3

ניתוח סרט / אוסף תמונות

ניתוח סרט או אוסף תמונות בהם משתקפים חיי הקהילה אותה בחר התלמיד לחקור בתקופה שבין שתי מלחמות העולם.

חלופה 2

יומן קריאה על ספר

קריאת ספר שבו משתקפים חיי הקהילה אותה בחר התלמיד לחקור בתקופה שבין שתי מלחמות העולם.

חלופה 1

השוואה בין שתי קהילות

השוואה בין שתי קהילות (אחת ממזרח ואחת ממערב) על סמך מקורות ראשוניים, כמו תעודות ופנקסי קהילות ומקורות משניים.

פירוט מסלולי החקר

חלופה 3 – ניתוח סרט / אוסף תמונות

- פתיחה הכוללת את נושא העבודה, פרטי התלמיד, פרטי המורה המנחה, שם בית הספר ותאריך.
- תיאור התוכן (שם הסרט/האוסף, שנת היצירה, זכות המחבר).
- הרקע הכללי של היצירה – זמן ומקום (ניתן להיעזר במרשתת).
- סיכום המקור התמונות – הווי החיים, דמויות ואירועים.
- ציטוטים או תמונה משמעותית – עם הסבר ורלוונטיות.
- דברי סיכום – הלבטים של מודרנה/מסורת.
- מקור מידע ראשוני נוסף.
- רפלקציה.
- רשימה ביבליוגרפית.

חלופה 2 – יומן קריאה על ספר

- עמוד פתיחה (כפי שפורט בחלופה 3).
- זיהוי נושא הספר ותיאור התוכן שלו בקצרה:
 - שם הספר ושם המחבר
 - שנת חיבור היצירה
 - זכות המחבר
 - הגדרה לאפיון הספר
 - הרקע הכללי – זמן ומקום
 - סיכום הספר – הווי החיים, דמויות, אירועים מרכזיים 2-3 משפטים לכל אחד.
 - ציטוטים 2-3 והסבר הבחירה.
 - דברי סיכום – הלבטים, הכרעות וסיבות.
- מקור מידע ראשוני נוסף.
- רפלקציה.
- רשימה ביבליוגרפית.

חלופה 1 – השוואה בין שתי קהילות

- עמוד פתיחה (כפי שפורט בחלופה 3).
- רקע קצר על התקופה ועל האזור של הקהילות שנבחרו (ניתן להעזר במרשתת) (עד 2 עמודים).
- סקירה על כל קהילה (1-2 עמודים).
- טבלה משווה לפי ארבעה תבחינים לפחות (מתוך הרשימה המוצעת):
 - מעמד משפטי
 - מעמד כלכלי
 - מבנה קהילתי
 - חינוך והשכלה
 - מעמד האיש
 - ועוד...
- סיכום – מסקנות מהשוואה.
- רפלקציה.
- רשימה ביבליוגרפית.

מחווה מומלץ ללל הלופות

תוכן העבודה (מיוזג מידע, ניתוח ועיבוד הידע, מקור ראשוני)	40%
הסקת מסקנות (מן ההשוואה / הספר / הסרט / התמונות)	25%
כללי כתיבה מדעית והגשה אסתטית	10%
תהליך הכתיבה (עמידה בלוח זמנים, קשר עם המורה, עבודת צוות)	10%
רפלקציה.	15%

כל מקור הוא לאון לספוק שלם

רפלקציה – שאלות להכוונה

- במה הוסיפו ההשוואה/הספר/הסרט/האוסף התמונות/הראיון לידע ההיסטורי שלהם?
- האם היה מקור כלשהו שרישש אותם?
- אלו מבין הדברים שקראו "מדבר" אליהם באופן מיוחד? מה היה משמעותי בעיניהם?
- מה הפתיע/הרגיש אותם במה שקראו. מדוע?
- האם התחדשו דברים בעקבות הראיון עם בן/בת הקהילה?
- אלו שאלות נותרו פתוחות?
- במה המקורות שנבחרו רלוונטיים לחייהם/לחברה הישראלית?
- מה הם לוקחים לחייהם מתוך מה שלמדו?
- איזה שני היו רוצים שיתחולל בהם/בחייהם בעקבות הלימוד?

